

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Süleyman Demirel'in yeni 'din projesi'yle ne yapmak istediği açık. Demirel, Cumhuriyet'in getirdiği laiklik anlayışını son aşamasına taşımak, ama o arada da ona popülist bir boyut eklemek istiyor. Dolayısıyla da proje

birbirine geçmiş üç aşamadan oluşuyor.

1. Demirel, tartışmayı, çok hukukluluk olur mu noktasından başlatıyor. Buna neden gerek duyduğunu şu aşamada anlamak olanaksız gibi görünüyor. Çünkü, Türkiye'deki yerleşik laisizm kavramı son derece açık. Türkiye, laikliği yalnızca din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımladığı günden bu yana pozitif, normatif medeni hukuku şer'i hukukun önüne geçirmiştir. Bu konuda tavizsiz davranmıştır. Türkiye'de tek hukuklu bir düzen oluşturmuştur.

Oysa laisizmin yalnızca din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması olarak tanımlanışı bugünkü dünyada sorunları aşmaya yetmiyor. Çünkü, cemaatçi yaklaşımlar bu çerçevenin dışına çıkılmasını ve kendi alanlarında daha farklı bir yaklaşımın uygulanmasını

Demirel, din ve laiklik

isteyebilmektedirler. Bu anlayış kendisini Türkiye'de de kısmen göstermiştir. Örneğin türban konusundaki tartışmalarda bazı çevreler laisizmin devletle ilgili bir kavram olduğunu iddia etmektedir. Bireysel ve vicdani düzeyde laik olunmayabilir demektedirler. İşte, bu noktada da Demirel'in sorunsuz gibi duran bir konuyu niye gündeme getirdiği anlaşılıyor. Şimdi, ortaya koyulan projeye bu türden taleplerin önü tıkanacaktır. Her şey, o arada da bireysel/özel alan pozitif hukuk kapsamına alınacaktır.

2. Demirel projesi, Cumhuriyet'le birlikte başlamış İslam Protestanlığı yaratma çabasının yeni bir aşamasıdır. Cumhuriyet, bu doğrultuda iki şeyi aramıştır: Aracı kurumları ve kişileri ortadan kaldırarak ana metne, Kuran'a dönmek ve bilimle dinin uzlaştığını göstermek. İnsanlar, dini bilim doğrultusunu esas almak kaydıyla kendi istekleri gibi yorumlayabileceklerdir. Din, aklın içinden kavranabilecektir. Bu nedenle de aklın ve pozitif bilimin kabul ettiği bir yorum dinsel bir tavır olarak vazedilebilecek ve benimsenebilecektir. Demirel, şimdi, Kuran'daki ayetlerle pozitif hukukun çelişmediğini ve insanların aklın ve şartların gereği olarak hukuku dinin önüne geçirmekle hata etmeyeceklerini söyleyerek bu yaklaşımı somutlaştırmaktadır.

3. Projenin yumuşak karnı ise bu resmin tersinden görülebilmesine sağladığı olanaktır; yani şu: Pozitif denilen hukuk, şer'i hukuka aykırı değildir. Sadece aklın ve şartların zorlamasıyla ortaya çıkmış belli zorlamaları taşır. Ama, özü itibarıyla hukuk, dinsel akaidin bir uzantısıdır. Onun dışında bir somutlaşma değildir. İkisi arasında 'ehl-i din'i zorlayacak bir gerilim yoktur. Hatta, laiklik denilen şey ve onunla özdeş pozitif, sivil hukuk Kuran'ın lafzıyla açıklanabilir.

Bunlar, çok yıllar önce başlatılmış İslam Reformu, Çağdaş Tefsir gibi arayışların uzantısıdır. Fakat bu arayışın hangi sorunu çözeceği belirsizdir. Çünkü, ötekiler bir yana, bugünkü sorun tam da bireysel davranış alanının daraltılması ve kamusal (devlet) alanının etkinleştirilmesidir. İkincisi, hukuk, topluma dayatılan, yukarıda oluşturulmuş, bireysel alanı, o alanı oluşturan kişi ve kimselerin duyarlılığını dikkate almadan kuran bir sisteme dönüştürülmektedir. Kısacası, üstünlüğü olan bir hukuk yaratılmaya çalışılmaktadır. Din de bu kapsamın içine alınmaktadır. Sorun da laisizm olmaktan çıkıp hukuk sorununa dönüşmektedir.

Pardon, Türkiye'de 'devlet laiktir' ve 'dinle devlet işleri birbirinden ayrıdır' mı dediniz?..